

Overdracht van polders

Waterschap en gemeente

Het Hoogheemraadschap van Rijnland is, ingegeven door de Waterwet en een roep om doelmatigheid, met de gemeente Leiden in gesprek over de overdracht van een aantal polders in stedelijk gebied. Dit is een nieuwe ervaring, waarbij heel wat komt kijken. Gemeenteambtenaren en waterschappers gaan met dezelfde uitdaging aan de slag.

DOOR STAN GEURTS VAN KESSEL EN
JOHAN REMIJN

Uitdagingen genoeg. Om te beginnen: welke 'bruidsschat' gaat er mee? En hoe pak je de overdracht organisatorisch aan? Dit vraagt inzicht in de huidige staat van de objecten in de polders, zoals gemalen, stuwen en keringen. Het vraagt ook om wederzijds begrip en inzicht tussen waterschap en gemeente. Beide organisaties kijken namelijk verschillend naar hetzelfde watersysteem en willen toch tot een duurzame overdracht komen. De eerste belangrijke vraag in dit verband is: waarom een overdracht van stedelijk water naar het waterschap. Johan Remijn van het Hoogheemraadschap van Rijnland: "Het waterschap is specifiek ingericht op het beheer en onderhoud van het watersysteem, zeker als een watersysteem meerdere belangen dient. We hebben de organisatorische instrumenten, peilbesluit en legger, en we beschikken over de specifieke kennis en ervaring om een doelmatig beheer te voeren."

Plan van aanpak

Gemeente en hoogheemraadschap trekken samen de conclusie dat de overdracht van het beheer bijdraagt aan doelmatig waterbeheer. Om tot overdracht te komen is het volgende stappenplan opgesteld:

- inventarisatie van polders die in aanmerking komen voor overdracht, met als criterium: er spelen meer-voudige belangen;
- bepalen van de ambitie en toetsingsnormen: wanneer zijn polders en de objecten daarbinnen in voldoende staat voor overdracht;
- inspectie van waterstaatkundige objecten (watergangen, gemalen,

Ieren elkaar beter kennen

waterkeringen etc.) in die polders op basis van de gestelde toetsingsnormen;

- rapportage kosten voor openstaand onderhoud en herstel;
- besluit tot doelmatige overdracht en vaststellen van de 'bruidsschat';
- organisatorische overdracht van het beheer.

Bij de derde stap wordt het opeens concreet. Beheerders van gemeente en hoogheemraadschap lopen gezamenlijk langs de verschillende objecten. Tijdens deze 'ronde' stellen zij een inventarisatie op van benodigd onderhoud en herstel.

Onderhoudsstrategie

Dat een gemaal niet zomaar een gemaal is, bleek direct bij de eerste inspectie. Stan Geurts van Kessel, die de gemeente en het hoogheemraadschap begeleidde bij de inventarisatie: "Bij het eerste gemaal werd direct duidelijk dat hoogheemraadschap en gemeente een heel verschillend beeld hebben van een gemaal. De beheerder van de gemeente ziet een keurig rioolgemaal met groene schakelkast voor zich, bij deze gelegenheid ingezet voor het oppervlaktewaterbeheer.

De beheerder van het hoogheemraadschap verwachtte een vrijgelmaal in een behuizing."

Nadat meerdere verschillende objecten zijn bezocht, blijkt een duidelijk verschil in onderhoudsstrategie. De gemeente werkt met een beperkte investering en wat arbeidsintensiever onderhoud. Deze strategie sluit aan bij de binnen de gemeentelijke organisatie inzetbare onderhoudsdienst. Het hoogheemraadschap kiest voor een grotere investering, een robuuster object, met een lage onderhoudsspanning. Voor beide een logische keuze, maar wel verschillend.

Dit roept dan ook de vraag op hoe de kosten voor de overdracht kunnen worden bepaald en vervolgens ook hoe de objecten kunnen worden opgenomen in de nieuwe onderhoudsstrategie.

Het winstpunt in de aanpak van dit project zit in het vooraf bepalen in welke staat een object wordt overgenomen. Afspraak is dat watergangen in goede staat overgedragen dienen te worden; waterkeringen dienen in acceptabele staat te zijn. Hiermee ontstaat een goed vertrekpunt dat ook is uitgedrukt in concrete kengetallen (minimale afme-

tingen, maximale afwijkingen, et cetera). Het leerpunt is, dat de beoordeling 'goede staat' en 'acceptabele staat' is gekoppeld aan een geheel verschillend beeld van het object.

Verskillend vertrekpunt

Tijdens de inspectie is er voldoende gelegenheid voor de beheerders van gemeente en hoogheemraadschap om bij te praten over het waterbeheer. Hierbij komt duidelijk naar voren met welke insteek naar het waterbeheer wordt gekeken. De gemeente vanuit een brede taak in de openbare ruimte met verschillende gebiedsfuncties, waarbij het waterbeheer een belangrijke plek inneemt. Het hoogheemraadschap vanuit het peilbeheer, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende gebiedsfuncties.

Hetzelfde waterbeheer dus, vanuit een verschillend vertrekpunt. Voor een duurzame overdracht van het waterbeheer is dat inzicht essentieel. Tot de overdracht is vanuit de locale gebiedsfunctie gestuurd op een bepaald peil. Na de overdracht zal worden gestuurd op een peil per peilvak, rekening houdend met de gebiedsfuncties. Om de burger, of ingeland, van dienst te zijn, is het belangrijk dat vanuit de gemeente de gebiedskennis en ervaring wordt overgedragen die ten grondslag ligt aan het gevoerde beheer. In deze overdracht is de inspectieronde benut voor kennisoverdracht. Opmerkingen over gebiedskenmerken en knelpunten tussen gebiedsfunctie en peilbeheer zijn in de rapportage van het veldwerk per polder benoemd.

Doen of niet doen

Vanuit de inventarisatie is een kostenraming opgesteld voor benodigd onderhoud en herstel. Daarnaast is een inschatting gemaakt van de kosten voor aanpassing van het watersysteem naar eigen maatstaven. Deze totale kosteninschatting leidde tot een heroverweging in de keuze van over te dragen polders. Een aantal polders bevat een beperkte of geen woonfunctie, maar vooral sport, recreatie of volkstuinten. Overdracht van deze polders is nog in discussie. Deze polders kunnen ook worden gereguleerd met een onderbemalingsvergunning waarbij ze dan in beheer blijven van de gemeente. Voor polders met een hoge bebouwingsgraad staat de overname niet ter discussie.

Aandachtspunten

Wanneer uiteenlopende belangen bestaan in een polder, is er een goede aanleiding om in het waterbeheer het peilbeheer als uitgangspunt te nemen. Het waterschap heeft de beste instrumenten om een doelmatig beheer te voeren van het polderwatersysteem.

Bij de overname van polders speelt een verschil in onderhoudsstrategie een belangrijke rol in de kosten die gemaakt moeten worden voor de overdracht. Deze kosten beïnvloeden in belangrijke mate de doelmatigheid van een overdracht.

Om voor de burger, of ingeland, een duurzame overdracht te realiseren, is de overdracht van gebiedskennis essentieel. Het gaat daarbij om kennis van gebiedsfuncties en knelpunten tussen gebiedsfunctie en peilbeheer. De inspectieronde langs waterstaatkundige objecten is een goed moment om gebiedskennis per polder te rapporteren.